

שירת הים

שיחת הרה"ג זלמן ברוך מלמד לפרשת בשלח

גאולה בזכות הסגולה • מסירות נפש כביטוי לסגולה • שירת הים – שירת
הבכוח • מדרגות בגילוי בפועל • 'ראתה שפחה על הים מה שלא ראה
יחזקאל בן בוזי' • עבודת ה' בשירה • הידור מצווה דוחה את השבת • מעלת
השירה (הגאון מוילנא) • ברוחניות אין סוף למילוי

גאולה בזכות הסגולה

קראנו השבת פרשת שירה, קריעת ים סוף.

אומרים חכמים שכשהקדוש ברוך הוא רצה להציל את ישראל ולהטביע את
המצרים אמרו מלאכי השרת הללו עובדי עבודה זרה והללו עובדי עבודה זרה
למה אתה מציל את אלה ומטביע את המצרים? הרי הם לא שונים בהתנהגות
שלהם. לשון דומה נמצאת במדרש רבה (ויקרא כג, ב) שאומר:

”או הנִסָּה אֱלֹהִים לְבֹא לְקַחַת לוֹ גֹי מִקְרֵב גֹּי” (דברים ד, לד) - למה נאמר גוי
מקרב גוי? - כדי להגיד שהמצרים וישראל היו באותו מצב.

”אלו ערלים ואלו ערלים, אלו מגדלי בלורית ואלו מגדלי בלורית, אלו לובשי
כלאיים ואלו לובשי כלאיים, אם כן לא הייתה נותנת מידת הדין לישראל שיגאלו

ממצרים לעולם. אמר רבי שמואל בר נחמני אילולי שאסר הקדוש ברוך הוא את עצמו בשבועה לא נגאלו ישראל לעולם, הדא הוא דכתיב: "לִכְן אָמַר לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲנִי ה' וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מִתַּחַת סִבְלַת מִצְרַיִם" (שמות ו, ו) ואין לכן אלא לשון שבועה" - באמת לפי הדין לא היה מגיע להם להיגאל, אבל הקדוש ברוך הוא נשבע לכן אמור לבני ישראל, אני ה' לכן לשון שבועה, והוצאתי והצלתי וגאלתי ולקחתי. כלומר, מבחינה מסוימת, מהבחינה הזאת של ההסתכלות החיצונית איך מתנהגים ישראל לעומת המצרים, המלאכים לא רואים הבדל, הם אומרים הללו עובדי עבודה זרה והללו עובדי עבודה זרה, ובכל זאת הקדוש ברוך הוא מציל את ישראל. מה זאת אומרת נשבע, למה הוא נשבע, אם זה לא מגיע, למה הוא נשבע - יש כאן רעיון עמוק. באמת לפי המדרש הזה, הגאולה של ישראל לא הייתה לפי המעשים שלהם. אילו היו מסתכלים רק על המעשים שלהם באותה שעה, הם לא היו ראויים להיגאל. הסיבה שהקדוש ברוך הוא גאל את ישראל ממצרים הייתה מצד שהם עם סגולה. מצד שהקדוש ברוך הוא בחר בישראל בתור עם סגולה, שבפוטנציאל, בפנימיות שלו, הוא עם אלוקי. החיצוניות שלו אולי הייתה מקולקלת אבל המהות הפנימית היא מהות של דבקות בריבונו של עולם. בגלל שהיו במצרים בסביבה מקולקלת ותחת השפעות של הגויים, לא הופיעה הסגולה הזאת, אבל היא קיימת והיא שורשית והיא מוחלטת והיא לא משתנה. על כן לא משנה אם יש תקופה מסוימת שהסגולה לא מתגלה, זה לא מבטא את המהות הפנימית.

אני חושב שאפשר לבאר על פי זה את מה שאמר הקדוש ברוך הוא למשה: "מָה תִצְעַק אֵלַי דָּבַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִסְעוּ" (שמות יד, טו), זו לא עת תפילה עכשיו. מה הביאור - הקדוש ברוך הוא אומר למשה, הגאולה לא באה בזכות התפילה ולא בזכות הצעקה. צעקה זה משהו יותר חזק מתפילה. למדנו במסכת ראש השנה (טז:) שצעקה קורעת גזר דין. למה, כי כשאדם מתפלל, הוא מבקש מריבונו של עולם, הוא נותן טעמים והסברים, הוא מבטיח, זה דבר הגיוני. אבל כשאדם צועק, כואב לי, אני בסכנה, זה בלי הסברה, זה יוצא מעומק הלב, עוד לפני השכל, ממקור יותר עמוק. ולכן גדולה צעקה שקורעת גזר דינו של אדם. אבל כאן

בקריעת ים סוף, גם צעקה לא צריך. אומר הקדוש ברוך הוא למשה, מה תצעק אלי, לא ממקום זה באה עכשיו הגאולה. הגאולה באה ממקום עליון מאוד, מהבחירה הסגולית שבחר הקדוש ברוך הוא בישראל. ומאוד חשוב להבין שהגאולה באה מצד הסגולה, כדי שנדע לכל הדורות כולם, שגם כשישראל לא מתנהגים כפי שצריכים להתנהג, הקדוש ברוך הוא לא עוזב אותם, כי הבחירה של הקדוש ברוך הוא בישראל הייתה מצד הסגולה שלהם, והסגולה היא מוחלטת ולא משתנה. ולכן, לא משנה המצבים השונים שיכולים להיות בעתיד, גם במצב שישראל אולי יושפעו מהגויים, ואולי תהיה איזו ירידה רוחנית או משבר רוחני, הקדוש ברוך הוא לא יעזוב אותם. וזו האמירה כאן "מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו". יוצא לפי המדרשים הללו, שישראל לפי מעשיהם לא היו במצב הרוחני שראויים היו להיגאל.

מאיך גיסא, יש מדרשים אחרים שאומרים שישראל נגאלו בזכות נחשון בן עמינדב שקפץ לים במסירות נפש, הקדוש ברוך הוא אומר: "דְּבַר אֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּסְעוּ" (שמות יד, טו) והים עדיין לא נבקע והוא נכנס אל הים עד ראשו, ובזכות המסירות נפש שלו נגאלו. זאת אומרת, שכן היו זכויות. אז איך נסביר את הסתירה בין המדרשים. אפשר לומר שבישראל לא היו כולם באותה דרגה. היו ארבע כיתות בישראל, היו מדרגות, היו צדיקים, היו בינונים, והיו גם רשעים. אז לגבי הצדיקים, מלאכי השרת לא התלוננו למה הקדוש ברוך הוא גואל, אבל היו שם גם רשעים, כנראה שהאחוז של הרשעים לא היה קטן, הם היו אחוז משמעותי, אז מה הזכות שלהם, למה הקדוש ברוך הוא גואל אותם, והתשובה כמו שאמרנו, הצדיקים נגאלו בזכות נחשון. נחשון מבטא את מעשיהם של הצדיקים. והרשעים נגאלו מפני שהם חלק מעם ישראל חלק מעם הסגולה. אנחנו יכולים להעמיק בזה עוד יותר ולהגיד שאדרבה, המעשה של נחשון גילה את הסגולה של ישראל. המסירות נפש הזאת המוחלטת, כך הקדוש ברוך הוא אמר וכך צריך לקיים, זה מגלה את העומק הפנימי, זה מגלה את הסגולה. זאת אומרת, שזה לא תרתי דסתרי, באמת לא היו ראויים אבל הייתה גם סגולה, והסגולה הזאת התגלתה על ידי נחשון. אמנם זה היה גילוי פרטי, אבל זה מגלה שכל עם

ישראל הוא עם סגולה. ובזכות הסגולה נגאלו, וזה מלמד אותנו שהקדוש ברוך הוא בחר בעם ישראל בחירה מוחלטת, בחירה שלא משתנה.

שירת הים – שירת הבכוח

לאחר שהקב"ה קורע את הים, וישראל יוצאים ביד רמה וניצלים, הם אומרים שירה, 'זה אלי ואנוהו'. אומר המדרש (שמות רבה כג, טו):

אמר רבי ברכיה בא וראה כמה גדולים יורדי הים, משה כמה נתחבט ונתחנן לפני הקדוש ברוך הוא עד שיראה הדמות שנאמר: "הֲרֵאֲנִי נָא אֶת כְּבֹדְךָ" (שמות לג, יח) אמר לו הקדוש ברוך הוא לא תוכל לראות את פני ולבסוף הראה לו בסימן "יְהִיָּה בְעֵבֶר כְּבֹדִי וְשִׁמְתִּיךָ בְּנִקְרַת הַצֹּר" (שם פס' כב).

הקב"ה אומר לו, אני אראה לך, לא את כבודי ממש, אחורי יראו ופניי לא יראו, זו המדרגה שהייתה למשה.

"ועולי הים כל אחד ואחד מראה אליו באצבעו ואומר זה אלי ואנוהו" (שמות טו, ב) עולי הים רואים את ריבונו של עולם. המדרגה של יורדי הים הייתה כביכול גדולה ממדרגתו של משה. קשה להבין את זה! הייתכן שמשה רבינו שהוא במדרגה עליונה שבעליונות, שלא היה כמותו בכל הדורות, הוא לא זוכה לראות מה שישראל ראו, מה גם שמשה רבינו אף הוא היה בקריעת ים סוף, וראה מה שכל ישראל ראו. אז מה הביאור של הדבר.

יש לנו עוד מאמר חז"ל במסכת ברכות (נ):

"היה רבי מאיר אומר: מנין שאפילו עוברים שבמעיי אמן אמרו שירה על הים? שנאמר: "בְּמִקְהֵלוֹת בָּרְכוּ אֱלֹהִים ה' מִמְּקוֹר יִשְׂרָאֵל" (תהילים סח, כז) - עוברים במעיי אמן אמרו שירה על הים, מה פירוש הדבר, הם מציאות בכלל, היה לנו שיעור שלם על עובר מה הגדר שלו, האם הוא חי, האם יש לו גדר פיקוח נפש, מה הכוונה שעוברים שרו, האם מישהו שמע את השיר הזה של העוברים - יש כאן רעיון מאוד עמוק, הלימוד הוא מהפסוק "בְּמִקְהֵלוֹת בָּרְכוּ אֱלֹהִים ה' מִמְּקוֹר יִשְׂרָאֵל". עובר זה המקור כביכול ושם ברכו את ה', אז הביאור צריך להיות,

שבאמת השירה על הים הייתה במדרגה אחרת לגמרי ממה שאנחנו מבינים. זו הייתה שירת הנשמה. שירה של הבכוח. לפעמים יש דברים שאי אפשר להביע אותם, זה דבר כל כך גדול. קריעת ים סוף זה היה המאורע הכי גדול בהיסטוריה, מאורע מיוחד במינו. חכמינו זיכרונם לברכה אומרים שכל הימים השתנו לא רק ים סוף. הייתה איזו מציאות של שינוי בטבע הכללי של העולם, והמהר"ל מרחיב מאוד את הדיבור על כך. זה היה נס עצום, יוצא מן הכלל, ובאותו הים ישראל הולכים בחרבה והמצרים טובעים. נס שאין מילים להביע אותו. כל המילים שיגידו, לא יבטאו את גודל העניין, זה משהו פנימי. מרגישים בנשמה את הגודל של הדבר הזה, אי אפשר להביע את הגודל הזה, זה מה שחכמים רצו להגיד.

כל מי שניצל גם העוברים שניצלו, כביכול זה הבכוח של האדם, העובר זה הבכוח, מה שיש בעובר זה מה שאחר כך נמצא באדם שנולד. גם הכישרונות גם הגודל שלו, השכל, הרגש, כל כוחות הנפש, כל כוחות הגוף, הכול בעצם נמצא בעובר, ולפני כן עוד בטיפה. בפוטנציאל יש שמה את הכול, ואחר כך הדברים באים לידי גילוי. זאת אומרת, העובר מביע את הבכוח הפנימי שהוא ללא גבול, הבכוח אין לו גבולות, הבפועל זה מה שיצא בפועל. אבל הבכוח זה השורש של הדבר, אפשר לקרוא לזה הנשמה, שגם שהיא מתגלה בגוף האדם, היא לא מתגלה כולה, כי הגוף לא יכול לגלות את הגודל של הנשמה, הגוף מוגבל. יש לו בשר גידים עצמות, הוא מגושם, הוא לא יכול להוציא לפועל את כל מה שיש בתוכן הפנימי הנשמתי שלו. מה גם, שהעובר יהיה אחר כך אדם שיוליד ילדים ואחר כך עוד ילדים ועוד ילדים, ובעצם הכול היה טמון בבכוח שבעובר, לא רק בזה שיוולד ממנו אדם, מהאדם הזה ייוולדו עוד ילדים אלפים רבבות במשך הדורות. עושים חשבון, שאחרי עשר דורות, לכל אחד יש מיליון צאצאים. אחרי עוד כמה דורות זה מוכפל כהנה וכהנה, כי כל אדם נולדים לו כמה ילדים ואחר כך נולדים יותר נכדים ואחר כך יותר נינים, ובעצם כולם התולדות שלו. אמנם יש הרבה שותפים במשך הזמן, לא רק הוא, אבל על כל פנים כולם התולדות שלו, זה עצום, והכול גנוז בבכוח הזה. אנחנו צריכים להבין שיש בכוח ויש בפועל. בכוח, הנשמה יכולה עוד ועוד להוציא כוחות בלי גבולות, ופה השירה הייתה שירה נשמתי, עוברים שבמעי

אמן, היינו המקור, שרו את השירה הזאת, ובמובן המסוים הזה, זה היה יותר גבוה גם ממשה רבינו. כי הבכוח הזה הוא ללא גבולות, משה רבינו גדול מכל אדם ומכל ישראל אבל באופן יחסי, ובבכוח יש עוד ועוד. מהבחינה הזאת המעמד של קריעת ים סוף היה מעמד אדיר. חכמינו ז"ל, רוצים להסביר לנו את העומק של העניין שאפילו עוברים במעי אמן אמרו שירה על הים מהבחינה הפנימית, מהבחינה של הבכוח.

מדרגות בגילוי בפועל

כמובן ישראל גם אמרו שירה בפועל, 'אז ישיר'. הרבה פירושים יש על 'אז ישיר', רש"י, רמב"ן, ועוד. כל אחד מבין במילים האלה לפי מה שהוא יכול להבין. יש בזה מדרגות מדרגות. חכמים אמרו (מכילתא דרבי ישמעאל בשלח מסכתא דשירה פרשה ג) ש'מה שראתה שפחה על הים לא ראה יחזקאל בן בוזי', אפילו השפחה שהיא האדם היותר נמוך מבין המדרגות שיש, ראתה יותר ממה שראה יחזקאל בן בוזי. אבל מי שכן חורין ראה יותר. מי שהיה בן תורה ראה יותר. מי שהיה תלמיד חכם ראה עוד יותר. מדרגות מדרגות ראו, זה בפועל, בהתגלות. בבכוח, הנשמה מבטאה את העומק הבלתי גבולי שלה. אבל בפועל, היו באמת מדרגות מדרגות, ומשה רבינו כמובן בפועל ראה גבוה מעל גבוה. אז יש לנו כאן שתי בחינות, לא לחשוב שיש כאן קושיא איך ראו כולם יותר ממשה רבנו, גם משה רבנו ראה בכוח לא פחות מכולם כמובן, אבל בפועל כל אחד ראה לפי מדרגתו, ומה שראתה שפחה על הים, זו הגדרה שאפילו השפחה שהיא הכי נמוכה, ראתה מה שלא ראה יחזקאל בן בוזי.

ביאור המאמר 'ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל בן בוזי'

פעם רציתי להסביר את המאמר הזה על פי הזוהר שמבאר למה יחזקאל בן בוזי זכה לנבואה בבבל, הרי הנבואה בדרך כלל היא בארץ ישראל, וחכמינו זכרונם לברכה אומרים כל מי שנתנבא לא נתנבא אלא בה או בעבורה, ומי שכבר נתנבא בארץ הוא יכול להתנבא בחוץ לארץ. ובכל זאת, מסביר הזוהר, שהנבואה

התגלתה ליחזקאל כדי לעודד את עם ישראל שירדו לגלות והיו במצב מדוכדך וביאוש גדול מאוד, שכביכול הקדוש ברוך הוא עזב אותם. ומתגלה הקדוש ברוך הוא ליחזקאל בבבל, ויחזקאל רואה הופעה עליונה אלוקית, מעשה מרכבה ממש מפורט מאוד, כדי להראות שגם בגלות, הקדוש ברוך הוא לא עזב את ישראל. על פי זה, חשבתי להסביר, למה שפחה על הים ראתה יותר, כי יחזקאל ראה שהקדוש ברוך הוא לא עזב את ישראל, אבל בפועל ישראל בגלות ומרגישים בצרה גדולה מאוד. ויש כאן עידוד ותקווה שבכל זאת ריבונו של עולם נמצא איתם. כל מקום שגלו ישראל, גלתה שכינה עימם. אבל כשהשכינה בגלות, זו הופעה פחות גדולה, זו הופעה מצומצמת. לעומת זאת כשרואים בפועל את ההצלה, ממש בעיניים, רואים את ההנהגה האלוקית, זו מדרגה יותר גדולה. לא שאומרים תדעו לכם, שהקדוש ברוך הוא איתכם והוא יגאל אתכם, אבל בפועל לא רואים את זה, זו רק מין ידיעה מופשטת, כי ישראל בבבל לא רואים את התגלות ה', רואים רק את הצרות רואים את הקושי, והקדוש ברוך הוא אומר להם בכל זאת אני נמצא, אבל על הים רואים את ההנהגה האלוקית, רואים את טוב ה' איך שהקדוש ברוך הוא מציל את ישראל בצורה כל כך גדולה. זאת אומרת, שפחה ראתה על הים מה שלא ראה יחזקאל, היא לא ראתה נבואה לעידוד בגלות, היא ראתה גאולה במציאות היא ראתה את ה' מתגלה. בים סוף ראו ישראל את הופעת ריבונו של עולם ממש כביכול.

אכן המעמד הזה של קריעת ים סוף, של ההופעה האלוקית הגלויה הזאת, היה מעמד חד פעמי. "וַיֵּאֱמִינוּ בָּהּ וּבַמַּשֶּׁה עֲבָדוּ" (שמות יד, לא), זו הייתה הופעה אלוקית גדולה חדשה.

עבודת ה' בשירה

נעסוק בעניין השירה.

הגמרא במסכת ערכין בדף יא. שואלת מה המקור לשירה לה',

'אמר רב יהודה אמר שמואל מנין לעיקר שירה מן התורה שנאמר: "וְשִׁירַת בְּשֵׁם ה' אֱלֹהֶיךָ" (דברים יח, ז) איזהו שירות בשם, הוי אומר זה שירה". - איך משרתים את הקדוש ברוך הוא עם שם שמייים - שרים. "רב מתא אמר מהכא: "תַּחַת אֲשֶׁר לֹא עֲבַדְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּשִׂמְחָה וּבְטוֹב לֵב" (דברים כח, מז) איזו היא עבודה שהיא בשמחה ובטוב לבב, הוי אומר זו שירה". כלומר, איך עובדים את ה' בשמחה ובטוב לבב - על ידי שירה. רש"י מפרש, אין אדם שר שירה אלא מתוך שמחה וטוב לבב, דכתיב "הִנֵּה עֲבַדְי יָלְנוּ מְטוֹב לֵב" (ישעיהו סה, יד). זאת אומרת, לא שרים סתם, כשאדם שמח וטוב לבב הוא שר.

ממשיכה הגמרא ואומרת שאולי מדובר על לימוד התורה שכתוב "פְּקוּדֵי ה' יִשְׂרָיִם מְשַׁמְחֵי לֵב" (תהילים יט, ט). כלומר עבודת ה' בשירה זה לימוד התורה, כי זה משמח את הלב. משיבה הגמרא, 'משמחי לב' איקרי, 'טוב לבב' לא איקרי - דברי תורה נקראים 'משמח' אבל צריך גם טוב לבב. שואלת הגמרא, ואימא ביכורים דכתיב "וְשִׂמְחֶתָּ בְּכֹל הַטּוֹב" (דברים כו, יא), אומרת הגמרא טוב איקרי אבל לא טוב לבב. טוב לבב זו מדרגה יותר גבוהה. זאת אומרת, דברי תורה משמחים אבל לא נקראים טוב. שואלים התוספות, הרי כתוב גם "טוֹב לִי תוֹרַת פִּיךָ מֵאֲלֹפֵי זָהָב וְכֶסֶף" (תהילים קיט, עב), "כִּי לֶקַח טוֹב נִתְּתִי לָכֶם" (משלי ד, ב), התורה גם נקראת משמחת, וגם נקראת טוב, אז אולי גם הפסוק, "תחת אשר לא עבדת את ה' אלוקיך בשמחה ובטוב לבב" כוונתו ללימוד התורה. אומר התוספות אמנם כתוב 'טוב' אצל התורה, אבל לא כתוב 'טוב לבב'. מדרגות, יש טוב, ויש טוב לבב. אז מסקנת הגמרא שהפסוק "תחת אשר לא עבדת את ה' אלוקיך בשמחה ובטוב לבב", זו עבודת ה' בשירה. מכאן אנחנו יודעים עיקר שירה מן התורה.

הידור מצווה דוחה את השבת

הגמרא שם בערכין, מביאה עוד נקודה. נחלקו, אם עיקר שירה בפה או עיקר שירה בכלים. הגמרא במסכת סוכה (נ:): גם עוסקת בזה. הרמב"ם (הלכות כלי המקדש פרק ג הלכה ג) פוסק שעיקר שירה בפה. לכאורה בשבת בבית המקדש לא צריך להשתמש בכלים, מכיוון שהמצווה של השירה עיקרה בפה, ובכל זאת

פוסק הרמב"ם (שם הלכה ו) שמשתמשים ומנגנים גם בכלים בשירה בשבת. הרב יוסף בער סולובייצ'יק מתרץ במסכת סוכה, שהכלים אמנם הם הידור מצווה אבל גם הידור מצווה דוחה את השבת. כלומר מצווה שבשבת צריך לקיים ואפשר לקיים אותה בהידור, אף על פי שההידור הוא הגורם לדחיית השבת, כיוון שיש על זה שם של מצווה מותר להדר. כמו למשל בברית מילה, שכמו שאפשר למול את עיקר המילה, ואפשר גם להדר שיהיה יותר יפה ויותר מתוקן, ואם אדם נמצא באמצע המילה וכבר עשה מה שצריך, מותר לו בשבת להדר יותר כדי שהמצווה תהיה בהידור. זאת אומרת, במצווה שדוחה את השבת, גם ההידור שלה דוחה את השבת. אותו דבר במצוות השירה, שעיקר מצוותה בפה והידורה בנגינה, אז גם כן הנגינה בכלים דוחה את השבת.

הגאון מווילנא על השירה

אני רוצה להביא לפניכם דברים מבעל 'פאת השולחן', רבי ישראל משיקלוב, תלמיד הגאון מווילנא, שכותב בהקדמה לספרו, סיפור שהוא שמע מהמחותן של הגאון מוילנא.

"בשעה שסיים הגאון מווילנא את פירושו לשיר השירים, הוא היה מאוד שמח, כאילו הוא סיים את לימוד התורה כולה. וקרא למחותנו ולבנו הגדול וצווה לסגור חדרו, והחלונות סוגרו ביום, והדליקו נרות הרבה, וכאשר סיים פירושו נשא עיניו למרום בדבקות עצומה בברכה והודאה לשמו הגדול יתברך שמו שזיכהו להשגת אור כל התורה בפנימיותה וחוצותיה. כה אמר כל החכמות נצרכים לתורתנו הקדושה וכוללים בה וידעם כולם לתכליתם, והזכירם חכמת אלגברה ומשולשים והנדסה וחכמת מוסיקה ושיבחה הרבה. הוא היה אומר כי רוב טעמי תורה וסודות שירי הלויים וסודות תיקוני הזהר, אי אפשר לידע בלעדה". מי שלומד תיקוני זהר ולא יודע לשיר, לא יכול לדעת את הסודות. "ועל ידה יכולים בני אדם למות בכלות נפשם מנעימותיה, ויכולים להחיות מתים בסודותיה הגנוזים בתורה. הוא אמר כמה ניגונים וכמה מידות הביא משה רבינו עליו השלום מהר סיני והשאר מורכבים". אתם מבינים - משה רבנו חיבר שירים וניגונים בהר סיני

או שהקב"ה לימד אותו. כלומר משה רבנו הביא את היסודות, והשאר הרכבים, "וביאר איכות כל החכמות ואמר שהשיגם לתכליתם וכו'". זה היה הגאון. לכאורה, הגאון מוילנא, ליטא, לא בדיוק עוסקים שמה בשירה ונגינה... החסידים עוסקים יותר בשירה ונגינה... אבל זה מה שהגאון אומר, שהשירה יש לה מעלה גדולה ועליונה מאד, משהו פנימי. כלומר המנגינות נותנות את הטעם. יש לנו אותיות ויש לנו ניקוד כדי שנדע לקרוא את האותיות נכון, ויש גם טעמים. הטעמים נותנים את הנשמה של הדיבור. אם אתה אומר במנגינה כזאת יש לזה משמעות כזאת, אתה אומר במנגינה אחרת יש לזה משמעות אחרת. כלומר, המנגינה זו האיכות הפנימית של הדיבור. זאת השירה של 'אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת לה'.

ברוחניות אין סוף למילוי

בהמשך אחרי קריעת ים סוף נאמר:

"וַיֹּאמֶר אֱם שְׁמוֹעַ תִּשְׁמַע" (שמות טו, כו), אומרים חז"ל (ברכות מ.):

"אמר ר' זירא ואיתימא רבי חנינא בר פפא: בא וראה שלא כמדת הקדוש ברוך הוא, מדת בשר ודם: מדת בשר ודם - כלי ריקן מחזיק, מלא אינו מחזיק, אבל הקדוש ברוך הוא אינו כן, מלא מחזיק ריקן אינו מחזיק שנאמר וַיֹּאמֶר אֱם שְׁמוֹעַ תִּשְׁמַע לְקוֹל ה' אֶלְהֶיךָ" אם שמוע תשמע, ואם לאו, לא תשמע. דבר אחר אם שמוע בישן תשמע בחדש, ואם יפנה לבבך שוב לא תשמע".

מבאר מרן הרב (עין אי"ה ברכות פרק שישי לו, לז) בעניינים גשמיים, אם הכלי מתמלא אי אפשר להוסיף עליו, אבל בדברים רוחניים, כששומעים את דבר ה', ומתמלאים בקודש, ככל מה שאדם מתמלא יותר, הוא יכול לקבל עוד, ולבנות על המדרגה הקודמת קומות נוספות. בגשמיות צריך לרוקן את הכלי כדי לקבל משהו חדש. אתה רוצה לעלות למדרגה אחרת, אתה צריך להרוס את המדרגה הקודמת ולבנות עליה מדרגה חדשה. אתה רוצה לבנות בית גדול, אתה צריך להרוס את הבית הקיים, כדי לבנות את הבית הגדול. היה לך בכלי משהו פחות

חשוב, ויש לך עכשיו משהו יותר חשוב, אתה צריך לשפוך מה שיש בכלי כדי למלאות אותו מחדש. אבל ברוחניות זה לא כך. זה הפירוש הראשון, שראשית כל, אם השתדלת לשמוע ככל יכולתך, ומיצית את כל הכוחות שלך, ועשית כל המאמצים של ההקשבה והלימוד להשיג מה שאתה יכול להשיג, ואתה מוגבל ולא יכול להשיג יותר, הקדוש ברוך הוא מבטיח לך שהוא ייתן לך שפע גדול יותר ממה שהיה לך. ותקבל עוד כוחות.

הפירוש השני דבר אחר: אם שמוע בישן תשמע בחדש, ואם יפנה לבבך שוב לא תשמע, מה זאת אומרת שמוע בישן, מסביר לנו מרן הרב, אם אתה אוהב ללמוד, אוהב את ה', אוהב את התורה, וכבר יודע את הדברים, אבל אתה אוהב את התורה ולומד עוד פעם ועוד פעם, ואף על פי שאתה כבר יודע, בגלל אהבת התורה, והרצון שלך להיות קשור עם התורה, אתה חוזר על זה עוד פעם ועוד פעם, אם שמוע בישן, תשמע בחדש. הקדוש ברוך הוא מחדש לך, ותקבל רוח חדשה להשיג עוד השגות. זאת אומרת, מקודם ההסבר היה מצד הכלים, מצד ההתאמצות הטכנית, התאמצת ושקדת, ומיצית את הכוחות, תקבל עוד כוחות. וכאן הפירוש מצד האהבה מצד החיבור הפנימי. אתה מאוד אוהב את התורה, והראיה שאתה חוזר עליה עוד ועוד, אז אתה תשמע בחדש, הקדוש ברוך הוא ייתן לך עוד חידושים בתורה. כי "רוֹצֵה ה' אֶת יְרֵאָיו אֶת הַמִּיחֲלִים לְחִסְדּוֹ" (תהילים קמז, יא). אלה דברי הרב.

השיחה נמסרה בשנת התשפ"ג

לקבלת שיחה שבועית במייל או בווטסאפ,

שלחו הודעה לכתובת bogrim@yeshiva.org.il, או למספר 0547881227

ניתן לצפות בשיחה באתר ישיבה - www.yeshiva.org.il

השיחה השבועית משודרת בשידור חי במוצאי שבת, כשעה לאחר צאת השבת

ניתן להאזין בשידור חי גם דרך חיוג לטלפון 02-6643149 שלוחה 11

